

ЧОМУ "ПАРАДИГМА" ?

Нема ні одної історичної епохи, яка б витворила єдиний погляд на речі. Навіть навпаки: розвиток – як історичний, так і думки – біжить найчастіше в різні боки. Це – якщо говорити про глобальні проблеми. Щодо конкретики, то і тут допустима варіантність, навіть і серед однодумців. Через те, коли у відділі української літератури Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України виникла ідея видавати збірник наукових праць, то насамперед – звичайно, після виникнення самої ідеї видання – виникла проблема, як цей збірник назвати. Пропозицій було стільки, як і авторів пропозицій – від простої назви "Збірник наукових праць" нашого відділу (щось на зразок ЗНТШ), який (збірник) пізніше "на побутовому рівні" мав би називатися ще простіше – "Збірник" (або "Ізборник"), до назви асоціативної – "Порохова вежа" (яку видно було з вікон нашого відділу). Вибрано ж назву – "Парадигма", розуміючи при цьому всю "сукупність видозмін одного явища" (така наша власна дефініція цього терміна; ідея © Н.Ф. Пікулик, 1992). Наше визначення парадигми суттєво відрізняється від тих її розумінь, що їх тепер на кожному кроці зустрічаємо – від "парадигми національної свідомості" до "парадигми відмінкових закінчень іменників" (перший – плакатний, другий – лінгвістичний термін).

Для власного заспокоєння і на потвердження слушності нашої ідеї було опитано ряд науковців, які зібрались у Львові наприкінці серпня 1993 року на Другому конгресі Міжнародної асоціації українців. Олекса Мишанич признався, що для нього парадигма

– це відмінкове закінчення, бо так його в старі часи вчили, хоча тут же уточнив, що проф. Грабович, наскільки відомо, часто вживає це слово в іншому значенні. І справді, для Гр.Грабовича парадигма – це рамки (але в інтелектуальному сенсі, тобто з усвідомленням того, що всі рамки ілюзорні і що їх завжди треба наново відкривати). Зрештою, нагадаємо, що парадигма, якщо перекласти це грецьке слово нашою мовою, означає "зразок", "взір" (як і переклав Марко Павлишин з Австралії). Доктори наук дозволили собі покрити з термінології: через те парадигма для них може бути або "копитом, на яке натягують чобіт" (Р.Гром'як), або роздвоюватись на "дві особи, що протистоять, прагнуть одне одного, однак так і не сходяться" (Г.Сивокінь). Як бачимо, парадигма сколихнула уми на Конгресі. Ми ж, дотримуючись своєї попередньої, а тепер вже остаточної, дефініції парадигми, ще більше переконалися в тому, що саме усім видозмінам одного явища і відповідає наш збірник і через те він має однозначно називатися "Парадигма".

Структура збірника проста: перший розділ складають наукові розвідки, які охоплюють літературний процес, не обмежений рамками часу і територій (в цьому сенсі дослідження літератури певною мірою ототожнюється із самим духовним буттям людини). У другому розділі друкуються матеріали тих наукових конференцій, що їх організував і провів відділ української літератури (можливі винятки). Третім розділом виступають "Публікації", що супроводжуються або ґрунтовними розвідками, або замітками інформативного характеру. Заклучний розділ збірника – тематична "Бібліоґрафія".